

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2373/2019
21.07.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија: Јасминке Станојевић, председника већа, Споменке Зарић и Бисерке Живановић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Душан Братић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво, Београд, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 366/19 од 24.01.2019. године, на седници одржаној 21.07.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиле изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 366/19 од 24.01.2019. године у делу става првог изреке којим је преиначена првостепена пресуда и одбијен тужбени захтев којим је тужила тражила да се обавезе тужена да јој исплати за претрпљене физичке болове износ од 250.000,00 динара, за претрпљени страх износ од 300.000,00 динара и за претрпљене душевне болове због умањења животне активности износ од 100.000,00 динара, све са законском затезном каматом почев од доношења првостепене пресуде, па до исплате.

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 366/19 од 24.01.2019. године у делу става првог изреке којим је преиначена првостепена пресуда и одбијен тужбени захтев којим је тражено да се обавезе тужена да тужиљи на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде слободе, части, угледа и права личности, због неоснованог лишења слободе и осуде, исплати износ од 8.500.000,00 динара, у ставу другом и трећем изреке и списи предмета враћају том суду на поновно суђење у овом делу.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 75/16 од 31.05.2018.године, ставом првим изреке делимично је усвојен тужбени захтев, па је обавезана тужена да тужиљи, на име накнаде нематеријалне штете, исплати и то: за претрпљене душевне болове због повреде слободе, части, угледа и права личности, због неоснованог лишења слободе и осуде, износ од 8.500.000,00 динара; за претрпљене физичке болове износ од 400.000,00 динара; за

претрпљени страх износ од 400.000,00 динара и за претрпљене душевне болове због умањења животне активности износ од 600.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од дана пресуђења, па до исплате. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиле, у делу којим је тражила да се обавезе тужена да јој поред износа досуђеног ставом првим изреке пресуде, на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде слободе, части, угледа и права личности, због неоснованог лишења слободе и осуде, исплати износ од још 260.000,00 динара, за претрпљене физичке болове износ од још 800.000,00 динара, за претрпљени страх износ од још 800.000,00 динара и за претрпљене душевне болове због умањења животне активности износ од још 600.000,00 динара, са законском затезном каматом на овај износ почев од дана пресуђења, па до исплате. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужилји накнади трошкове поступка у износу од 448.912,00 динара, са законском затезном каматом почев од пресуђења па до исплате. Ставом четвртим изреке, тужилја је ослобођена од обавезе плаћања судских такси.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 366/19 од 24.01.2019. године, ставом првим изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставу првом изреке, тако што је као неоснован одбијен тужбени захтев којим је тражено да се обавезе тужена да тужилји на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде слободе, части, угледа и права личности, због неоснованог лишења слободе и осуде, исплати износ од 8.500.000,00 динара, за претрпљене физичке болове износ од 250.000,00 динара, за претрпљени страх износ од 300.000,00 динара и за претрпљене душевне болове због умањења животне активности износ од 100.000,00 динара, све са законском затезном каматом почев од доношења првостепене пресуде, па до исплате, док је у преосталом делу првог става изреке којим је тужена обавезана да тужилји на име накнаде нематеријалне штете исплати преостале досуђене износе од 150.000,00 динара за претрпљене физичке болове, 100.000,00 динара за претрпљени страх и 500.000,00 динара за претрпљене душевне болове услед умањења животне активности, све са законском затезном каматом почев од 31.05.2018. године, па до исплате, првостепена пресуда потврђена, а жалба тужене одбијена као неоснована. Ставом другим изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставу трећем изреке, па је обавезана тужена да тужилји накнади трошкове поступка у износу од 217.912,00 динара са законском затезном каматом почев од 31.05.2018. године, као дана доношења првостепене пресуде, па до исплате. Ставом трећим изреке, обавезана је тужилја да туженој накнади трошкове другостепеног поступка у укупном износу од 18.000,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилја је благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права и погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања.

Врховни касациони суд је испитао побијану одлуку применом члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11 и 55/14), па је утврдио да је ревизија делимично основана, делимично неоснована.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилја је пресудом Вишег суда у Београду К 3210/10 од 25.01.2011. године осуђена на затворску казну у трајању од три године, због кривичног дела неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из члана 246

став 1 Кривичног законика. Време проведено у притвору од 03.03.2010. године закључно са 25.01.2011. године, урачунато је у изречену казну. Против наведене пресуде жалбе су изјавили бранилац окривљене и заменик јавног тужиоца Вишег јавног тужилаштва у Београду. Апелациони суд у Београду донео је пресуду Кж1 2302/11 од 07.12.2011. године, којом је изјављене жалбе одбио и потврдио првостепену пресуду. Бранилац тужиле је 03.05.2012. године поднео уставну жалбу Уставном суду, против првостепене и другостепене пресуде. Тужила је дана 06.11.2013. године почела са извршењем затворске казне у преосталом делу. Током издржавања казне тужила је остварила условни отпуст, те је затвор напустила 21.11.2014. године, иако је издржавање казне требало да јој траје до 14.03.2015. године. Уставни суд је донео одлуку Уж 3650/12 од 29.12.2014. године, којом је изјављена жалба тужиле усвојена и утврђено да је пресудом Вишег суда у Београду К 3210/10 од 25.01.2011. године и пресудом Апелационог суда у Београду Кж1 2302/11 од 07.12.2011. године, повређено њено право на правично суђење и поништена је пресуда Апелационог суда, те је одређено да се донесе нова одлука о жалби браниоца окривљене. Решењем Апелационог суда у Београду Кж1 74/15 од 28.04.2015. године, усвојена је жалба тужиле и укинута пресуда Вишег суда у Београду К 3210/10 од 25.01.2011. године и предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење. У поновном поступку Виши суд у Београду донео је решење К 298/15 од 11.06.2015. године, којим је поступак против тужиле обустављен, услед одустанка јавног тужиоца од кривичног гоњења, а ово решење постало је правноснажно дана 31.07.2015. године. Тужила је у притвору провела 327 дана, а у затвору 380 дана, укупно 707 дана је била лишена слободе. Током једномесечног боравка у карантину КПД Пожаревац, након доласка на издржавање казне затвора, тужила је физички нападнута од четири затворенице и задобила је лаке телесне повреде. Током трајања напада тужила није трпела физичке болове због лучења адреналина услед страха који је том приликом био присутан, а након напада у фази опуштања, трпела је физички бол јаког интензитета, који је трајао више сати, затим умерено јак бол који је трајао више дана и то под дејством аналгетика - лекова против болова, који је прерастао у благ бол и трајао је више недеља. Због напада и задобијених повреда тужила је трпела страх јаког интензитета у трајању од 10 минута, у времену непосредно након задобијања повреде тужила је трпела страх средњег интензитета у трајању од 5 дана, потом у периоду од недељу дана трпела страх слабог интензитета. Наведени догађај није оставио трајне последице у психичкој сфери тужиле и са психијатријске стране код тужиле не постоји умањење животне активности. Пре одласка на издржавање затворске казне тужила је боловала од астме, с тим да није имала сазнања да има ову болест, јер јој није узроковала посебне сметње, тако да је дијагноза постављена тек по изласку из затвора. Емоционални стрес који је изазвало лишење слободе као и непријатна ситуација током боравка у затвору довели су до погоршања болести из латентне фазе у манифестну фазу тако да је стрес директно повезан са појавом тежег облика астме због чега је умањење опште животне активности код тужиле 20%. Даном 15.09.2015. године тужила се обратила Министарству правде са захтевом за накнаду нематеријалне штете због неоснованог боравка у притвору и затвору, али до споразума није дошло. У периоду након пуштања из притвора, до доласка на издржавање казне затвора, тужила је родила дете даном 19.05.2012. године.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је применом одредби члана 584. став 1. тачка 1, члана 588. став 1. и став 2. и члана 589. став 1. Законика о кривичном поступку, закључио да је тужила неосновано била у притвору, а

затим и у затвору, на основу чега има право на накнаду нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе и боравка у притвору и затвору у утврђеном периоду, као и на накнаду материјалне штете због претрпљених повреда услед инцидента у затвору и погоршања здравственог стања сходно одредби члана 200. ЗОО.

Другостепени суд није прихватио закључак првостепеног суда, с обзиром да је на правилно утврђено чињенично стање погрешно примењено материјално право. Другостепени суд је увидом у списе кривичног предмета Вишег суда у Београду К бр. 298/15, утврдио да је тужила у предкривичном поступку, саслушана пред Министарством унутрашњих послова, Секретаријат у Београду, УКП IV Одељење, дана 03.03.2010. године, признала извршење кривичног дела које јој је стављено на терет, а исто је учинила и у претходном поступку, саслушана пред истражним судијом дана 05.03.2010. године, да би затим била саслушана на главном претресу где је изјавила да жели да измени своју одбрану и исказ који је дала пред истражним судијом, рекавши да јој је приликом саслушања у полицији бранилац саветовао да призна извршење кривичног дела како њен тадашњи емоционални партнер не би био осуђен. Из наведеног другостепени суд закључује да је тужила својим лажним признањем извршења кривичног дела проузроковала своју осуду, при чему није била принуђена на признање кривичног дела, па тужила не остварује право на накнаду штете због неоснованог лишења слободе, боравком у притвору, а потом и у затвору сходно одредби члана 585. став 2. тачка 1. Законика о кривичном поступку, због чега је преиначио првостепену пресуду у том делу и тужбени захтев за накнаду нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде слободе, части, угледа и права личности, због неоснованог лишења слободе и осуде одбио као неоснован. С друге стране, делимично је усвојио тужбени захтев на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене физичке болове, претрпљени страх и умањење ЖА, закључујући да је тужена одговорна по принципу објективне одговорности јер није спречила наступање инцидента у својим просторијама у којем је тужила претрпела штету, у виду повреда и умањења животне активности због чега је применом одредбе члана 200. ЗОО, преиначио првостепену одлуку, сматрајући да су износи новчане накнаде за све видове штете превисоко одмерени и досудио тужилци накнаду нематеријалне штете на име претрпљених физичких болова, страха и душевних болова због умањења животне активности, у износима наведеним у изреци пресуде имајући у виду све околности конкретног случаја.

Накнада нематеријалне штете у смислу члана 200. Закона о облигационим односима има за циљ материјалну сатисфакцију због повреде Уставом заштићених права и добара као што су слободе и права личности. Правична накнада нематеријалне штете, као облик отклањања штетних последица, састоји се у исплати суме новца као сатисфакцији за претрпљену нематеријалну штету, да би се код оштећеног успоставила психичка и емотивна равнотежа која је постојала пре штетног догађаја, у мери у којој је то могуће, с обзиром да реституција по природи ствари није могућа. При том, она не сме бити циљ, већ мора бити средство за ублажавање претрпљене нематеријалне штете и не сме поговарати тежњама које нису спојиве са њеном природом и сврхом (подстицање лукративних мотива или комерцијализацији личних добара). Накнаду штете суд одмерава узимајући у обзир све субјективне и објективне околности од значаја за одлуку о овој правној ствари, а нарочито оне које утичу на природу, тежину и трајање физичких болова и страха, као и душевних болова због умањења ОЖА. У конкретном случају се ради о парници ради

накнаде нематеријалне штете, у којима одлука о основаности тужбеног захтева и примена материјалног права, зависе од утврђеног чињеничног стања у сваком конкретном случају, те су неосновани наводи ревизије тужиле да јој је досуђена мања накнада од оне која би јој припадала према свим утврђеним околностима, јер је другостепени суд свеобухватно и подробно ценио све утврђене околности конкретног случаја. Имајући у виду природу и друштвену сврху права на накнаду нематеријалне штете, досуђивање веће, као и мање, накнаде било би у супротности са значајем повређеног добра и циљу коме та накнада служи, а поговодало би тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом (члан 200. став 2. ЗОО), због чега је, супротно наводима ревизије тужиле, њен тужбени захтев за накнаду нематеријалне штете на име претрпљених физичких болова, страха и душевних болова због умањења животне активности преко износа досуђених побијаном пресудом неоснован.

На основу члана 414. став 1. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у ставу првом изреке.

Међутим, Врховни касациони суд, за сада не прихвата правно становиште другостепеног суда у делу којим је одбијен тужбени захтев тужиле за накнаду штете за претрпљене душевне болове због повреде слободе, части, угледа и права личности, због неоснованог лишења слободе и осуде. Без отварања главне расправе на основу члана 383. став 3. ЗПП и извођења доказа пред другостепеним судом, те утврђења чињеничног стања након оцене изведених доказа (члан 7. и 8. ЗПП), другостепени суд није имао могућности да оцењује да првостепени суд није правилно оценио исказ тужиле и с тим у вези приложене доказе у списима, односно да увидом у списе кривичног предмета Вишег суда у Београду К 298/15 и пресуду (за коју је Уставни суд утврдио да је повређено право на правично суђење а радња претресања стана није била законита) утврди да је тужила својим лажним признањем извршења кривичног дела проузроковала своју осуду, при чему није била принуђена на признање кривичног дела, из којих разлога не остварује право на накнаду штете због неоснованог лишења слободе, боравком у притвору, а потом и у затвору сходно одредби члана 585. став 2. тачка 1, Законика о кривичном поступку и тиме измени чињенично стање које је утврдио првостепени суд, а које се тиче права тужиле на потраживану штету и одговорности тужене за исту. Према томе закључак другостепеног суда да тужила нема право на накнаду наведеног вида нематеријалне штете је без упоришта у изведеним и оцењеним доказима пред другостепеним судом. Овим је другостепени суд починио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези члана 383. ЗПП.

На основу изложеног Врховни касациони суд је оценио да је ревизија тужиле у овом делу основана и да је потребно да другостепени суд, уколико сматра да чињенично стање, у односу на потраживани вид штете од стране тужиле, није потпуно утврђено, отвори главну расправу пред другостепеним судом, изведе доказе, оцени их на основу члана 8. ЗПП, те имајући у виду примедбе изнете у овом решењу поново одлучи о основаности тужбеног захтева у овом делу и о свим трошковима парничног поступка.

На основу члана 416. став 2. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа-судија
Јасминка Станојевић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић